Nr 328.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom, m. m.; given Stockholms slott den 1 juni 1945.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) lag om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom; och

2) lag om kontroll å viss utländsk egendom m. m.

GUSTAF.

Thorwald Bergquist.

Förslag

till

Lag

om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Konungen äger förordna, att med avseende å egendom härrörande från stat, vars område efter utgången av augusti 1939 varit ockuperat, skall gälla vad i 2—10 §§ stadgas.

2 §.

Egendom, som i strid mot folkrättens regler av ockupationsmakten eller för dess räkning tagits i beslag eller underkastats liknande åtgärd eller som berövats någon genom plundring, för vilken ockupationsmakten måste anses ansvarig, må, om den finnes här i riket, i den ordning varom nedan stadgas återställas till den som egendomen frånhänts eller dennes rättsinnehavare. Samma lag vare i fråga om här befintlig egendom som eljest av ockupationsmakten eller någon, tillhörande dess militära eller civila personal, med våld eller hot eller genom annat otillbörligt förfarande frånhänts rätte innehavaren.

Har vederlag lämnats den, vilken egendom sålunda frånhänts, må såsom villkor för egendomens återfående uppställas, att lösen gives med högst det belopp som motsvarar vederlagets värde vid tiden för mottagandet.

Vad ovan sagts gäller ej egendom som införts till riket enligt handelsavtal eller annat avtal med ockupationsmakten eller eljest på grund av dess utfästelse, såframt införandet med hänsyn till vederlag och villkor i övrigt framstår såsom led i en normal affärstransaktion.

3 §.

Skall egendom återställas, äger den som åtkommit egendomen genom godtrosförvärv att av allmänna medel erhålla ersättning därför med belopp, som med hänsyn till vad han utgivit för egendomen finnes skäligt, ävensom gottgörelse för vad han fått vidkännas för att tillvarataga sin rätt.

4 §.

Frågor om återställande av egendom enligt 2 § och om ersättning enligt 3 § prövas av en särskild nämnd, bestående av tre ledamöter, av vilka minst två skola hava utövat domarämbete. Ledamöterna och suppleanter för dem förordnas av Konungen. Beträffande beslut av nämnden skall gälla vad allmän lag stadgar angående omröstning till dom. Kostnaderna för nämndens verksamhet bestridas av allmänna medel.

Till utredning i ärende som handlägges av nämnden må vid allmän underrätt höras vittnen och sakkunniga. Genom rättens eller domarens försorg böra nämnden och sakägarna kallas till förhöret.

Mot nämndens beslut må talan ej föras. Beslut går i verkställighet på sätt om domstols lagakraftägande dom är stadgat.

5 §.

Ansökan om återställande av egendom som avses i 2 § skall göras hos utrikesdepartementet eller annan myndighet som Konungen bestämmer.

Myndigheten har att, sedan erforderlig utredning inkommit, överlämna ansökningen till den i 4 § angivna nämnden.

6 §.

Finner nämnden sannolika skäl föreligga, att egendomen skall återställas, äger nämnden förordna om kvarstad därå.

Bifalles ansökning om egendoms återställande, skall nämnden, där det ej förut skett, omedelbart föranstalta om egendomens omhändertagande.

7 §.

Anspråk på ersättning skall framställas hos nämnden inom sex månader från det beslut att egendomen skall återställas delgavs den som innehade egendomen, vid äventyr att rätten till ersättning eljest går förlorad.

Bestrides i ärendet, att rätt till ersättning föreligger, skall nämnden, om den som fordrat ersättning begär det, hänvisa honom att vid allmän domstol påkalla prövning av denna fråga. Sådan talan skall instämmas inom sex månader därefter, vid äventyr som i första stycket sägs.

8 §.

Har någon till säkerhet för fordran panträtt i egendom, som skall återställas, äger han, ändå att fordringen ej är förfallen till betalning, framför ägaren rätt att ur ersättningsbeloppet utfå sin fordran. Samma skall ock gälla i fråga om den som har rätt att kvarhålla egendomen till säkerhet för förfallen fordran.

Ersättningsbelopp för egendom, som är utmätt, skall, om borgenären det yrkar, utgivas till utmätningsmannen. Avser ersättningsbeloppet egendom, som enligt vad i utsökningslagen är stadgat satts i kvarstad eller under skingringsförbud, skall beloppet, där part det äskar, utgivas till överexekutor; och har denne att med beloppet förfara på sätt i 186 § nämnda lag är för där avsett fall stadgat.

9 §.

Har egendom återställts, äger kronan för den ersättning denna nödgats utgiva att inträda i den rätt till skadestånd som skulle hava tillkommit rätte innehavaren, om ersättningen erlagts av honom.

10 §.

Rubbar man egendom, som är satt i kvarstad enligt denna lag, dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till dagsböter dömas.

Böter tillfalla kronan.

11 §.

Konungen äger meddela de närmare föreskrifter som må finnas erforderliga beträffande kvarstad som avses i denna lag och tillämpningen av lagen i övrigt.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1946. I fråga om egendom, beträffande vilken beslut om dess återställande meddelats under lagens giltighetstid, och ersättning i anledning av sådant beslut, så ock beträffande sådant under nämnda tid begånget brott som avses i lagen skall vad i lagen stadgas äga tillämpning även efter det lagen i övrigt upphört att gälla.

Förslag
till
Lag
om kontroll å viss utländsk egendom m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Finnes i anledning av kapitalflykt till Sverige eller eljest med hänsyn till rådande av kriget föranledda utomordentliga förhållanden nödigt att vinna kontroll över utländsk egendom inom riket, äger Konungen förordna, att här befintlig egendom, som tillhör viss främmande stat, juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i den staten, skall, i den mån ej Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer medgiver undantag, vara underkastad förbud att säljas eller skingras.

2 §.

Kan skäligen befaras att egendom som i 1 § sägs undanstickes eller förstöres, må på framställning av myndighet som Konungen bestämmer den nämnd som omförmäles i 4 § lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom förordna om kvarstad å egendomen.

Har förordnande som avses i 1 § meddelats beträffande viss stat och äger den staten eller juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i den staten bestämmande inflytande över aktiebolag, ekonomisk förening eller annan juridisk person här i riket, må, om det skäligen kan befaras att denna tillhörig egendom undanstickes eller förstöres, nämnden på framställning som i första stycket sägs förordna om kvarstad å egendomen.

3 §.

För tillämpning av denna lag äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer föreskriva uppgiftsskyldighet med avseende å egendom som i 1 § sägs.

Underlåter någon att lämna föreskriven uppgift eller finnes skälig anledning misstänka att han lämnat vilseledande uppgift, må undersökning verkställas av kontor, kassafack, lagerlokal eller annat utrymme, varöver han förfogar, så ock granskning ske av hans handelsböcker och affärshandlingar. I fråga om befogenhet att besluta angående undersökning eller granskning

som nu nämnts samt beträffande tid, då undersökning må äga rum, och förfarandet därvid skola bestämmelserna angående husrannsakan äga tillämpning.

Vad som inhämtats genom svar i anledning av uppgiftsskyldighet som stadgas i första stycket eller vid undersökning eller granskning varom i andra stycket förmäles må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av syftet med uppgiftsskyldigheten eller åtgärden.

4 §.

Beträffande ärenden, med vilka nämnden tager befattning enligt denna lag, skall vad i 4 § lagen om återställande av viss från ockuperat land härrörande egendom stadgas äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Bryter någon mot skingringsförbud som meddelats med stöd av 1 §, straffes med fängelse eller dagsböter.

Rubbar man egendom som är satt i kvarstad jämlikt 2 §, dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till dagsböter dömas.

Den som underlåter att lämna uppgift som avses i 3 § första stycket eller ock vid avgivande av sådan uppgift eller i samband med undersökning eller granskning varom i 3 § andra stycket förmäles söker vilseleda myndighet rörande förhållande varom fråga är, straffes med dagsböter eller fängelse. Samma lag vare, där någon bryter mot tystnadsplikt som stadgas i 3 § tredje stycket.

Böter tillfalla kronan.

6 §.

Konungen äger meddela de närmare föreskrifter som må finnas erforderliga beträffande skingringsförbud och kvarstad som avses i denna lag samt beträffande tillämpningen av lagen i övrigt.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1946. I 3 § tredje stycket meddelad föreskrift om tystnadsplikt och vad i lagen stadgas rörande överträdelse av samma föreskrift samt vad i lagen stadgas i fråga om sådant under tiden för dess giltighet begånget brott som avses i lagen skall äga tillämpning jämväl efter det lagen i övrigt upphört att gälla.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 maj 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, fråga angående *lagstiftning om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom* samt *om kontroll å viss utländsk egendom i Sverige.*

Föredraganden anför följande.

Under de senaste åren har i åtskilliga sammanhang från de allierade nationernas sida framställts önskemål att de neutrala staterna måtte medverka till återställande av egendom, som under kriget rättsstridigt frånhänts invånare i ockuperade länder.

Genom en not den 5 januari 1943 från brittiska beskickningen i Stockholm bragtes sålunda till svenska regeringens kännedom en deklaration av de allierade nationerna beträffande sådan egendom. Deklarationen hade utfärdats av Sydafrikanska unionens, Amerikas förenta staters, Australiska statsförbundets, Belgiens, Kanadas, Kinas, Tjeckoslovakiska republikens, Brittiska rikets, Greklands, Indiens, Luxemburgs, Nederländernas, Nya Zeelands, Norges, Polens, De socialistiska rådsrepublikernas unions, Jugoslaviens och Frankrikes regeringar. Deklarationen innehöll en varning till alla, i synnerhet till personer i neutrala länder, av innehåll att de allierade nationerna ämnade göra sitt yttersta för att omintetgöra de plundringsmetoder som av fienden praktiserats. I sådant syfte förbehölle de sig rätt att ogiltigförklara alla överlåtelser av eller andra transaktioner med egendom, rättigheter och intressen av vad slag det vara månde i ockuperade eller — direkt eller indirekt — »kontrollerade» områden. Detta gällde såväl egendom, vilken funnes i dessa områden, som egendom i övrigt vilken tillhörde i sådana områden bosatta personer (inklusive okända sådana). Såsom »kontrollerat» område räknades t. ex. den icke ockuperade zonen av Frankrike. Varningen gällde oavsett om överlåtelser eller transaktioner tagit formen av öppet rov eller öppen plundring eller hade en till synes laglig utformning samt även om de utgåves såsom frivilligt företagna. — I ett bifogat memorandum gavs en närmare utläggning av deklarationen. Däri framhölls, att man sökte giva densamma

största möjliga publicitet. Som exempel på plundringsmetoder nämndes stöld eller tvångsköp av konstverk samt tillägnelse eller överlåtelse av obligationer, ställda till innehavaren.

Svenska regeringen erhöll vidare den 24 februari 1944 genom Amerikas förenta staters beskickning i Stockholm meddelande om en deklaration, utfärdad den 22 februari samma år av Förenta staternas finansminister. Det uppgavs att en likalydande deklaration utfärdats av brittiska och sovjetryska finansdepartementen. Deklarationen innehöll en varning till alla vederbörande och särskilt till personer i neutrala länder gentemot förfoganden av fienden med avseende å rövat guld. En not av samma innehåll överlämnades av brittiska beskickningen i Stockholm.

Genom en brittisk och en amerikansk not, båda den 2 oktober 1944, erhöll svenska regeringen del av en av de resolutioner som antagits av de allierade nationernas konferens för penning- och finansfrågor i Bretton Woods. Denna resolution berörde, utom egendom från ockuperade länder, även fiendeegendom i allmänhet, som funnes inom de neutrala ländernas områden. I noten begärdes, att svenska regeringen måtte vidtaga åtgärder, ägnade att tillgodose de syften som kommit till uttryck i resolutionen.

Sedermera ha även från härvarande brasilianska, norska, sydafrikanska, grekiska, belgiska, polska, nederländska, tjeckoslovakiska och mexikanska beskickningar överlämnats notifikationer att regeringarna i vederbörande länder anslutit sig till den ifrågavarande resolutionen, i anledning varav hemställan riktades till svenska regeringen att vidtaga erforderliga åtgärder för resolutionens genomförande. Medan flertalet notifikationer i likhet med den brittiska och den amerikanska utmynna i en helt allmänt avfattad hemställan om åtgärder, framställas i den grekiska och den polska önskemål om svensk medverkan allenast beträffande grekisk respektive polsk egendom.

Slutligen ha bolivianska, venezuelanska, luxemburgska och chilenska regeringarna notificerat vederbörande svenska beskickningar om sin anslutning till resolutionen.

De åtgärder som Sverige enligt resolutionen borde företaga äro av delvis olika art beträffande å ena sidan egendom i Sverige, tillhörig rättssubjekt i ockuperade länder eller rövad från dessa länder, samt å andra sidan här befintliga tillgångar som tillhöra rättssubjekt i fiendeland eller fiendens ledare och dessas medhjälpare. I första hand påkallas i båda fallen egendomens omhändertagande eller ställande under kontroll men slutligt åsyftas dess utlämnande i större eller mindre omfattning.

Med avseende å egendom från ockuperade länder begäres i resolutionen, att svenska regeringen skall vidtaga omedelbara åtgärder för att hindra överlåtelser eller andra förfoganden beträffande egendom, tillhörande regering, enskilda eller institutioner i ockuperade länder, vidare beträffande »rövad egendom» av olika slag, nämligen guld, pengar, konstföremål, värdepapper (securities), andra bevis om äganderätt i finansiella eller kommersiella företag och andra tillgångar. Vidare kräves, att svenska regeringen skall vidtaga åtgärder för att framskaffa, avskilja och till vederbörande befrielsemyndigheters förfogande ställa sådan egendom.

I fråga om den rövade egendomen har i en inledande motivering till resolutionen framhållits, att fiendemakter och dessas medborgare tagit egendom i ockuperade stater genom öppet rov och öppen plundring, genom under hot framtvingade överlåtelser eller genom mera svåråtkomliga och invecklade metoder, vilka ofta — för att giva ett sken av laglighet åt röveriet och för att säkra äganderätt och kontroll under efterkrigsperioden — genomförts under medverkan av fiendens lydregeringar. Vidare har uttalats, att spörsmålet om avslöjande och utredning av dessa transaktioner erhållit internationell karaktär genom att fiendeländerna och deras medborgare dragit kedjan av äganderätt och kontroll genom ockuperade och neutrala länder.

Rörande fiendeegendomen kräves i resolutionen att svenska regeringen skall vidtaga omedelbara åtgärder i syfte att förebygga undangömmande med svikliga medel eller annorledes av egendom i Sverige, som tillhör eller påstås tillhöra antingen regering, enskilda eller institutioner inom fiendeländer eller fiendens ledare och dessas medhjälpare. Det förutsättes vidare, att svenska regeringen skall vidtaga åtgärder för att underlätta egendomens slutliga överlämnande till de myndigheter i fiendeländerna som upprättas efter vapenstilleståndet.

I motiveringen har till stöd för kraven beträffande fiendeegendomen anförts, att medborgare i fiendestater och medhjälpare till dessa i förkänslan av nederlaget överfört egendom till och genom neutrala länder för att på så sätt kunna dölja egendomen och bibehålla sitt inflytande och sin makt.

Inhämtade upplysningar giva vid handen att vad angår de i resolutionen innefattade önskemålen beträffande egendom från ockuperade länder åtgärder nu påkallas endast i fråga om därifrån rövad egendom. Sverige skulle spärra samt kvarstadsbelägga och överlämna rövad egendom, oberoende av vem som nu äger egendomen.

Beträffande annan i Sverige befintlig egendom, tillhörig regering, enskilda eller institutioner i ockuperade länder, torde förutsättas, att mellan Sverige och de olika regeringarna i de befriade länderna träffas särskilda överenskommelser. Denna fråga tarvar fördenskull icke övervägande i detta sammanhang.

Departementschefen.

De framställningar som de allierade nationerna enligt den lämnade redogörelsen gjort rörande egendom i Sverige taga sikte på två huvudgrupper av tillgångar, nämligen i ockuperade länder rövad egendom — oberoende av vem som innehar densamma — samt sådan egendom som av de allierade nationerna betraktas såsom fiendens.

Vad först angår rövad egendom — som jag fattar i den förut angivna vidsträckta bemärkelsen — vill jag erinra, att vissa regler om ockupationsmaktens befogenheter med avseende på egendom i ockuperad stat upptagits i det vid andra fredskonferensen i Haag 1907 tillkomna reglementet angående lagar och bruk i lantkrig (lantkrigsreglementet). I avdelning III av reglementet, som avhandlar militär maktbefogenhet inom fientlig stats område, stadgas bl. a., att enskildas egendom skall respekteras och att en-

skild egendom icke får tagas i beslag. Plundring är i reglementet uttryckligen förbjuden. De befogenheter som enligt reglementet tillkomma ockupationsmakten beträffande egendom i landet taga huvudsakligen sikte på ockupationsarméns behov. Sålunda få rekvisitioner in natura mot betalning avfordras invånarna för ockupationsarméns räkning. Vidare får ockuperande armé lägga beslag på kontanta penningar, fonder och exigibla värdehandlingar som utgöra verklig statsegendom, vapenförråd, transportmedel, magasin och förnödenheter samt överhuvud all lös statsegendom av beskaffenhet att kunna användas vid krigsföretag. Vissa kommunikationsmedel ävensom krigsförråd få beslagtagas även om de tillhöra enskilda personer.

Såväl innehållet i de allierades framställningar som eljest tillgängliga uppgifter giva vid handen, att under andra världskriget egendom i stor omfattning i av Tyskland ockuperade länder frånhänts ägaren genom våld eller andra former av tvång, som utövats av ockupationsmakten. Så har exempelvis skett genom ren plundring eller genom folkrättsligt otillåtna beslags- och rekvisitionsåtgärder från ockupationsmaktens samt dess militära och civila tjänstemäns sida. Det har vidare förekommit, att ockupationsmyndigheterna i till det yttre lagliga former träffat avtal med invånarna i besatta områden om förvärv mot vederlag av egendom men att de enskilda motparternas medverkan till dessa avtal vunnits endast genom ett mot dem riktat hårt tryck som icke varit mindre kännbart än fysiskt våld. I ej ringa utsträckning har ockupationsmakten för att lättare vinna sina önskemål begagnat lydregeringar som redskap och på denna omväg tvångsvis kommit i besittning av egendom som den velat tillägna sig.

I den mån egendom, som sålunda orättmätigt frånhänts invånare i ockuperat land, överförts till neutrala länder framstår det som önskvärt och naturligt, att dessa länder främja egendomens återställande till rätter ägare. Det är icke uteslutet att sådan egendom som här är i fråga förvärvats av svenska köpare. Den omständigheten att egendomen övergått på nya händer torde enligt vår lagstiftning icke i och för sig utgöra hinder mot en sådan restitution som nyss nämnts i de fall då den svenske innehavaren vid sitt förvärv av egendomen känt till det rättsstridiga frånhändandet eller åtminstone haft skälig anledning misstänka bristen i det tidigare fånget. Han lärer i sådant fall regelmässigt vara skyldig att på därom förd talan utan ersättning återlämna egendomen till den som orättmätigt berövats densamma eller dennes rättsinnehavare. Den offentlighet som de allierades deklarationer rörande rövad egendom erhållit torde ha medfört, att den som förvärvat dylik egendom i regel kan antagas ha varit medveten om det tvivelaktiga i sin åtkomst. Särskilt synes detta vara fallet i fråga om egendom, som någon utan samband med ordinära affärstransaktioner förvärvat antingen direkt från ockupationsmaktens organ eller från ockupationsmakten närstående företag och agenturer.

Emellertid kan man icke bortse från att egendom, varom här är fråga, kan ha förvärvats i god tro. Detta kan vara förhållandet i fråga om sådan egendom, vars härkomst från ockupationslandet icke varit särskilt framträ-

dande. I dylika fall kunna med hänsyn till svensk rätts regler om skydd för godtrosförvärv svårigheter möta för den ursprunglige ägaren att återbekomma sin egendom. Enligt svensk rätt torde nämligen den som här i riket i god tro förvärvat stulen egendom eller egendom, som på annat brottsligt sätt än genom vanlig stöld frångått sin ägare, icke vara skyldig att annat än mot lösen utgiva densamma. I fråga om viss egendom föreligger icke ens skyldighet att mot lösen utgiva egendomen. I förhandenvarande läge vore det emellertid föga tilltalande, om t. ex. ett museum i ett förut ockuperat land, som under ockupationstiden berövats visst konstverk, vid dess återfinnande i Sverige skulle kunna utbekomma det endast mot gäldande av lösen enligt våra regler om godtrosförvärv. Härtill kommer, att — även när det finns utsikt att domstolarna slutligen skulle komma till det resultatet att god tro icke förelåge och den svenske ägaren alltså vore skyldig att utan lösen återställa föremålet — det synes mindre tillfredsställande, att det skall vara nödvändigt för den som vill återbekomma sin egendom att innan frågan blir avgjord föra en kanske långvarig process genom de olika instanserna. En annan fråga som också kan tänkas bliva föremål för tvist och dragas under domstols prövning är, huruvida i godtrosfall svensk lagstiftning överhuvud är tillämplig på fånget.

Det har icke varit möjligt att med ledning av hittills förebragt material bedöma, i hur stor utsträckning rövad egendom från ockupationsländer förts till Sverige. Man är emellertid nödsakad räkna med att egendom av detta slag kan komma att spåras hit. Vid sådant förhållande har jag ansett det böra övervägas, huruvida icke genom lagstiftning möjlighet borde öppnas att i snabbare ordning än vanligt och utan hinder av eljest gällande regler om skydd för godtrosförvärv förhjälpa ägare av rövad egendom till sin rätt. Att för ett speciellt fall göra ett avsteg från bestående civilrättsliga grundsatser är naturligen icke utan betänkligheter, men det synes mig icke kunna förväntas, att de svenska reglerna om skydd för godtrosförvärv, som i jämförelse med främmande rättssystems motsvarande föreskrifter äro osedvanligt långtgående, i förevarande fall skola vinna förståelse hos de utländska intressenterna. Jag vill endast nämna, att varken dansk, norsk eller finsk rätt tillerkänner den som i god tro förvärvar stulet gods ett sådant skydd som han enligt svensk rättstillämpning åtnjuter. Jag vill därför föreslå, att möjlighet öppnas att utan omgång återställa även egendom som förvärvats eller påstås ha förvärvats i god tro. För de fall då den som skall avstå egendomen enligt tillämplig lagstiftning kan åberopa godtrosförvärv bör ersättning utgå av allmänna medel.

Önskemålet att rövad egendom snarast skall kunna återställas till rätter ägare torde bäst främjas genom att för ändamålet en särskild instans inrättas och utrustas med speciella befogenheter. Jag förbiser icke, att principiella invändningar kunna resas mot inrättandet av en särskild myndighet för bedömande av de spörsmål som här äro i fråga. Emellertid torde den prövning, som i dessa fall måste äga rum beträffande omständigheterna när rätte ägaren berövades egendomen, med nödvändighet få ske på ett mera bristfäl-

ligt material än som brukar förebringas vid handläggning av rättsfrågor inför domstol, varjämte ett snabbt och enhetligt bedömande på denna punkt är särskilt angeläget. De principiella invändningarna torde även förlora avsevärt i betydelse, om den som anser sig icke vara skyldig att utgiva egendomen utan att erhålla lösen beredes möjlighet att, om han så vill, draga denna från hans synpunkt betydelsefulla fråga under allmän domstols prövning.

Med hänsyn till det anförda vill jag föreslå, att för ändamålet inrättas en nämnd, innefattande framstående juridisk sakkunskap. Nämnden bör äga befogenhet att på framställning av utrikesdepartementets rättsavdelning eller annan myndighet som Konungen bestämmer ej mindre med kvarstad belägga tillgångar, som kunna antagas utgöra rövad egendom, än även — utan hinder av att den som i Sverige innehar egendomen förvärvat den i god tro — förordna om egendomens återställande. Nämndens beslut i dessa ämnen böra vara slutgiltiga. Nämnden bör även erhålla befogenhet att, med den begränsning jag nyss nämnt, pröva huruvida ersättning till godtroende innehavare skall utgå av allmänna medel.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att i förhållande till ockupationsmakten tillvarataga möjligheterna att erhålla gottgörelse för de utgifter som åsamkas kronan i förevarande sammanhang.

Inom justitiedepartementet har i anslutning till det anförda upprättats förslag till *lag om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom.*

Rörande den närmare utformningen av förslaget må följande framhållas.

För att lagstiftningen skall träda i tillämpning torde böra fordras, att Kungl. Maj:t särskilt förordnar därom. Ett sådant förordnande lärer böra begränsas att gälla i förhållande till viss stat, vars område varit ockuperat efter utgången av augusti 1939.

Den egendom, varpå den nya lagen tager sikte, torde böra i första rummet bestämmas såsom egendom, vilken i strid mot folkrättens regler antingen av ockupationsmakten eller, för dess räkning, underkastats beslag eller liknande åtgärd eller berövats någon genom plundring, för vilken ockupationsmakten måste anses ansvarig. Vidare torde lagen böra omfatta egendom, som eljest av ockupationsmakten eller någon, tillhörande ockupationsmaktens militära eller civila personal, med våld eller hot eller under därmed jämförliga förhållanden frånhänts rätte innehavaren.

Beträffande innebörden av bestämningen vill jag erinra att såsom jag förut nämnt ockupationsmakten emellanåt gjort egendomsförvärv under till synes lagliga former — genom vederbörligen upprättade köpekontrakt o. d. — men för att vinna säljarens medverkan till avtalsslutet på honom övat sådant tryck att frivilligt samtycke från hans sida endast skenbart förelegat. Sålunda frånhänd egendom skall kunna återvinnas med stöd av den föreslagna lagen. Detsamma blir förhållandet, då ockupationsmakten föranlett en av dess myndigheter uppsatt lydregim att taga egendom i anspråk för att sedan överlämna den till ockupationsmakten, såframt förfarandet med hänsyn till sin reella innebörd står i strid emot folkrättens regler. Beslagsåtgärder som för det egna

landets räkning vidtagits av inhemska regeringar, vilka samarbetat med ockupationsmakten, berättiga däremot icke till återkrav med stöd av den nya lagen.

I detta sammanhang måste vidare observeras, att företag i vårt land liksom i andra neutrala länder under kriget genom sedvanliga affärstransaktioner från ockupationsmakten eller denna närstående handelskoncerner eller agenter förvärvat stora kvantiteter egendom, av vilken större eller mindre del kan ha härrört från ockuperat land. I den mån det härvid gällt vanliga leveranser av varor — vilka ofta numera förbrukats — eller andra ordinära prestationer avses icke att man med stöd av den nya lagen skall kunna riva upp dessa transaktioner. För undanröjande av all ovisshet i nu berörda hänseende torde böra stadgas, att regeln om återställelse av rövad egendom icke skall gälla sådan egendom, vilken ingått i prestationer till Sverige, fullgjorda av ockupationsmakten eller enligt med denna slutet handelsavtal eller eljest på grund av ockupationsmaktens utfästelse, då prestationerna med hänsyn till vederlag och villkor i övrigt framstå som led i normala affärstransaktioner.

Utan särskilt stadgande torde det stå klart att den, som gör framställning om återställelse av egendom har att förebringa utredning, hur egendomen i fråga frånhänts honom. Kraven på sådan utredning måste emellertid anpassas efter vad som i varje särskilt fall kan anses rimligt.

Såsom av det föregående framgår torde det ofta ha förekommit, att de som i ockupationslandet rättsstridigt berövats sin egendom erhållit visst, låt vara måhända otillräckligt, vederlag. Med hänsyn till detta förhållande synes böra stadgas, att nämnden såsom villkor för egendomens återbekommande skall äga uppställa, att för densamma erlägges lösen med belopp, motsvarande vederlagets värde vid tiden för dess mottagande. Det bör emellertid icke förbises att uppställandet av en sådan lösenplikt understundom kan vara obilligt, t. ex. när vederlaget genom andra ockupationsmaktens åtgöranden icke kommit vederbörande till någon nytta. Nämnden bör därför ej vara bunden att med beslut om egendomens återställande förknippa föreskrift om vederlagets återbetalning. Om det finnes skäligt, bör nämnden kunna fordra lösen med viss del av vederlaget.

Vad angår gången av sådana ärenden som avses i den föreslagna lagen torde det vara att antaga, att framställningar i ämnet komma att överlämnas på diplomatisk väg. Lämpligen bör stadgas, att framställning skall göras hos utrikesdepartementet eller annan myndighet som Konungen bestämmer samt att myndigheten, så snart ärendet blivit utrett, har att överlämna framställningen till den förut omförmälda nämnden. Givetvis bör biträde lämnas vid komplettering av ärendet. Det bör dock i främsta rummet ankomma på sakägaren själv eller representationen för det land han tillhör att sörja för att erforderlig utredning inkommer.

Rörande sammansättningen av den ifrågavarande nämnden torde böra stadgas, att nämnden skall bestå av tre ledamöter, vilka jämte suppleanter utses av Konungen. Med hänsyn till beskaffenheten av de ärenden, vilka

nämnden har att pröva, böra åtminstone två av ledamöterna hava utövat domarämbete. Kostnaderna för nämndens verksamhet böra bestridas av allmänna medel.

Det kan av lätt insedda skäl vara önskvärt, att egendomen i avbidan på slutlig prövning av återställelsefrågan tages i förvar. I anledning härav torde böra stadgas, att om sannolika skäl tala för att egendomen bör återställas, nämnden skall äga förordna om kvarstad å egendomen. Bifalles framställningen om att egendomen skall återställas, skall nämnden, därest egendomen ej förut omhändertagits, omedelbart förordna därom.

Såsom jag förut anfört bör godtrosinnehavare som nödgats återställa egendom vara berättigad att av allmänna medel erhålla skälig ersättning. Med hänsyn till de särskilda omständigheter som föreligga med avseende å rövad egendom synes det rimligt att denna ersättning — oavsett vad eljest må gälla vid godtrosförvärv — utmätes med hänsyn till vad den ersättningsberättigade själv givit för egendomen. Att egendomen redan vid tiden för förvärvet hade ett högre värde bör sålunda icke medföra skyldighet att ersätta den vinst som förvärvet innebar, och en efter tidpunkten för förvärvet inträdd värdestegring bör ej heller komma i betraktande. Då vidare hithörande egendom kan hava förvärvats under sådana förhållanden att främmande lag med dess i allmänhet mera inskränkta godtrosskydd är tillämplig, synes böra uttryckligen stadgas, att reglerna om ersättning till godtrosförvärvare ej skola gälla, såvitt innehavaren enligt den lagstiftning som skall tillämpas med avseende å giltigheten av hans förvärv varit skyldig utgiva egendomen utan lösen. Befinnes vederbörande äga rätt till ersättning för att han tvingas avstå egendomen, bör han tillika erhålla gottgörelse för vad han i ärendet nödgats utgiva för att tillvarataga sin rätt.

I syfte att ersättningsfrågorna utan alltför långt dröjsmål skola bringas till en lösning torde lämpligen böra föreskrivas, att anspråk på ersättning hos nämnden skall framställas inom viss tid, förslagsvis sex månader, från det slutligt beslut om skyldighet att utgiva egendomen delgavs innehavaren. Det torde vara erforderligt, att någon representant för kronan får tillfälle att uttala sig med anledning av sådan framställning. Föreskrift härom synes lämpligen kunna införas i tillämpningsföreskrifter.

Genom att behandlingen av ifrågavarande ärenden enligt förslaget sammanförts till nämnden såsom enda instans kunna de rättsägare som nödgas avstå rövad egendom erhålla en snabb prövning av sina anspråk. Frågan, huruvida ett giltigt godtrosförvärv föreligger, torde emellertid vara en sådan typisk rättsfråga att — såsom jag förut framhållit — möjlighet bör finnas för sakägare, som så önskar, att få sin rätt prövad av allmän domstol. Det torde därför böra stadgas, att om vederbörande så begär, nämnden skall till prövning av allmän domstol hänskjuta fråga som nu nämnts. Sakägaren har då att till domstol instämma kronan. Det torde, även om dylik hänvisning sker, icke vara nödvändigt att med ersättningsärendets vidare behandling skall anstå. Nämnden torde sålunda, om det finnes lämpligt, kunna fastställa ersättningens belopp under förutsättning att ersättning överhuvud skall utgå.

Den egendom som skall återställas kan tänkas vara föremål för panträtt eller retentionsrätt eller vara utmätt. Med avseende å företräde till ersättning i dylika fall torde i lagen böra upptagas regler, motsvarande vad som i sådant hänseende stadgats i 21 § allmänna förfogandelagen.

Om kronan utgivit ersättning till godtroende rättsägare, bör kronan äga rätt att av dennes fångesman återkräva den utgivna ersättningen, såframt fångesmannen vid sitt förvärv ej var i god tro. Även härom har uttryckligt stadgande ansetts böra givas. Jag vill påpeka, att om fångesmannen enligt den å hans förvärv tillämpliga lagstiftningen till sitt fredande ej kunnat åberopa god tro, han även i nu förevarande avseende enligt förslaget skall jämställas med den som är i ond tro.

Straffet för rubbande av egendom, som är satt i kvarstad, är enligt 10 kap. 21 § allmänna strafflagen böter eller fängelse i högst sex månader. Denna straffskala synes med hänsyn till omständigheterna icke vara tillräckligt avskräckande gentemot försök att rubba kvarstad enligt denna lag. En särskild strängare straffbestämmelse torde därför böra upptagas i lagen.

De närmare föreskrifter som kunna finnas erforderliga beträffande kvarstad samt beträffande tillämpningen av lagen i övrigt torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ väg.

Den andra huvudgruppen av tillgångar, som avses med de allierade nationernas framställningar, utgöres av den s. k. fiendeegendomen. Ehuru i motiveringen till Bretton-Woodsresolutionens ifrågavarande avsnitt väsentligen beröres endast egendom, som i flyktsyfte överförts från fiendestater till neutrala länder, omfatta de önskemål, vari resolutionen utmynnar, ej allenast fiendeegendom, som hit överförts för att undandöljas, utan överhuvud all egendom i Sverige, tillhörande regering, enskilda eller institutioner inom fiendeländer. Särskilt nämnes emellertid egendom, tillhörande fiendens ledare eller dessas medhjälpare.

I resolutionen har beträffande fiendeegendom hos de neutrala staterna påkallats mycket vittgående åtgärder. Dessa avse i huvudsak å ena sidan förebyggande av egendomens undangömmande, å andra sidan underlättande av egendomens slutliga utlämning till ockupationsförvaltningen i de besatta fiendeländerna. Från de allierade nationernas sida har ännu icke tillkännagivits någon ståndpunkt rörande vilken egendom som framdeles skulle utlämnas.

Vad angår sådan egendom, tillhörig motståndare till de allierade nationerna, som hitförts för att här döljas, har det redan förut ansetts vara ett viktigt intresse att en noggrann kontroll komme till stånd över sådana tillgångar. Åtgärder, som åtminstone delvis tjäna detta syfte, ha vidtagits. Sålunda ha genom de valutadeklarationer, som avgivits jämlikt kungörelsen den 3 februari 1945 (nr 21) angående allmän deklaration av utländska tillgångar och skulder m. m. vid 1944 års utgång, uppgifter inkommit med ledning av vilka en översikt kan vinnas över likvida tillgångar och viss därmed jämförlig egendom av nu åsyftade kategori.

Övervägandet av de vittutseende och vanskliga spörsmål, som genom Bretton-Woodsresolutionen i denna del rests, kräver emellertid, att de svenska myndigheterna kunna förskaffa sig en fullständig och allsidig överblick över alla tillgångar i Sverige, tillhöriga viss främmande stat eller dess medborgare eller juridiska personer. I mån av behov måste svensk statsmakt i samband härmed kunna sätta dylik egendom under sådan tillsyn eller förvaltning, som omöjliggör egendomens döljande eller därmed jämförliga förfoganden över densamma. En del inventeringsmässiga uppgifter rörande sådan egendom kunna infordras med stöd av bestämmelser, utfärdade i administrativ ordning, men skingringshindrande eller beslagsliknande åtgärder i det kontrollsyfte, varom fråga är, kunna icke genomföras utan bemyndigande i lag.

Det är icke i detta sammanhang anledning att närmare dryfta, i vilken mån vårt land kan tänkas berett att tillmötesgå de krav som från de allierade nationernas sida rests. Såsom nämnts är det för övrigt ovisst hur långt de allierade regeringarna ämna sträcka sina krav på utlämning av egendom. Den kontroll, för vilken laggrund nu torde böra skapas, synes emellertid icke i och för sig ägnad att vålla större olägenheter än som med hänsyn till förhållandena är oundgängligt. Mestadels synes kontrollen icke behöva bliva av mera ingripande art än ett skingringsförbud. När risk för undanstickande eller förstöring anses föreligga, kan det emellertid bliva påkallat att belägga egendomen med kvarstad, vilket möjliggör dess omhändertagande.

Inom justitiedepartementet har med ledning av nu anförda synpunkter upprättats förslag till *lag om kontroll å viss utländsk egendom i Sverige m. m.*

I den föreslagna lagen torde böra stadgas, att då det på grund av rådande, av kriget föranledda utomordentliga förhållanden finnes nödvändigt att med hänsyn till kapitalflykt till Sverige eller eljest vinna kontroll över utländsk egendom härstädes, Konungen skall äga förordna, att här befintlig egendom, som tillhör viss främmande stat, juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i den staten utan att vara medborgare i densamma, skall, i den mån ej Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer medgiver undantag, vara underkastad skingringsförbud. Det bör anmärkas, att det vid meddelandet av dylikt förbud i vid utsträckning torde bliva möjligt att göra undantag för olika grupper av tillgångar. Särskilt kommer härvid i betraktande egendom, tillhörig i det främmande landet bosatta svenska medborgare, samt i allmänhet egendom, som trots ägarens nationalitet med hänsyn till sin beskaffenhet framstår som närmare anknuten till Sverige än till utländsk stat.

Det torde bliva lämpligt att till viss myndighet, som Konungen bestämmer, uppdraga huvudparten av bestyret med de inventerings- och kontrollåtgärder som i förevarande sammanhang komma i fråga. Jag vill framhålla, att denna uppgift icke bör anförtros den förut omtalade nämnden som bör ha ställningen av en opartisk dömande instans. I lagen synes böra stadgas att det skall ankomma på myndigheten i fråga att, när risk för undanstickande

eller förstöring anses föreligga, göra framställning hos nämnden om kvarstad å egendomen. Kvarstad bör i detta fall till skillnad från vad förhållandet är enligt utsökningslagen kunna läggas även å fast egendom. Uppgiften att besluta om kvarstad torde böra anförtros den nämnd, som avses i förslaget till lag om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom.

Rörande nämndens befattning med ärenden som här avses synes böra gälla vad som stadgats i nyssnämnda lagförslag.

I princip bör ingripande ifrågakomma blott beträffande egendom som omedelbart tillhör främmande rättssubjekt. Om i ett svenskt aktiebolag en större aktiepost tillhör medborgare i det främmande landet, skulle sålunda endast aktierna i fråga beröras av skingringsförbud eller kvarstad, ej själva företaget. Det får emellertid icke förbises, att det kan finnas svenska aktiebolag och andra juridiska personer, i vilka på grund av aktieinnehav eller annan andelsrätt det främmande inflytandet är så starkt att även företaget såsom sådant i verkligheten måste anses såsom främmande egendom och följaktligen bör kunna inbegripas under kontrollåtgärderna. Ett behov att kunna utsträcka kontrollen till juridisk person, vari finnes ett utländskt intresse, synes dock föreligga allenast i sådana situationer då risk föreligger för undanstickande eller förstöring av den egendom — t. ex. en aktiepost — som omedelbart tillhör det främmande rättssubjektet och alltså kvarstad å denna egendom är påkallad. Med hänsyn till anförda omständigheter synes det erforderligt, att i fall, då kvarstad anses böra läggas å viss främmande egendom, varmed är förenad ett bestämmande inflytande över aktiebolag, ekonomisk förening eller annan juridisk person, jämväl den juridiska personens egendom kan läggas under kvarstad. Icke blott de aktieposter som äro på främmande händer utan även företaget såsom sådant bör följaktligen i dylikt fall kunna sättas under den kontroll som kvarstadsåtgärden åsyftar.

Jag har förut framhållit, att en del inventeringsmässiga uppgifter rörande främmande egendom torde kunna infordras med stöd av föreskrifter, utfärdade i administrativ ordning, och alltså utan bemyndigande i lag. Med hänsyn till att det för genomförandet av de nu avsedda åtgärderna kan bliva behövligt att infordra uppgifter ej blott av ägarna själva och deras härvarande representanter utan även av banker, advokater och andra företag eller yrkesutövare med en förvaltande eller förmedlande funktion inom affärslivet synes det emellertid lämpligt att i lagen inrycka en generell bestämmelse om rätt för Konungen eller den myndighet som Konungen bestämmer att utan hinder av vad eljest må gälla föreskriva uppgiftsskyldighet med avseende å sådan egendom som här åsyftas.

För den händelse att någon underlåter lämna begärd uppgift eller att avlämnad uppgift kan antagas vara vilseledande bör — i nära anslutning till vad som för motsvarande fall skett i allmänna förfogandelagen (22 §) — i lagen stadgas möjlighet att företaga undersökning av kontor, kassafack, lagerlokaler eller andra utrymmen och att verkställa granskning av handelsböcker och affärshandlingar.

Vad som inhämtats genom svar i anledning av uppgiftsskyldighet som nyss

nämnts eller vid undersökning eller granskning bör givetvis ej få yppas i vidare mån än som kräves för vinnande av det syfte varom fråga är. Stadgande härom synes böra upptagas i lagen.

Den jämlikt 10 kap. 21 § allmänna strafflagen gällande straffskalan för rubbande av kvarstadsegendom synes även i fråga om kvarstad enligt nu förevarande lagförslag otillräckligt avskräckande. Det i 10 kap. 22 § bestämda straffet för åsidosättande av skingringsförbud, böter, torde ej heller vara till fyllest såvitt angår skingringsförbud som avses i förslaget. Särskilda strängare straffbestämmelser med avseende å såväl kvarstad som skingringsförbud torde därför böra upptagas i lagen. Straffbestämmelser torde vidare böra upptagas för underlåtenhet att lämna infordrade uppgifter och vilseledande av myndighet vid avgivande av uppgift eller vid undersökning eller granskning som företages i anslutning till stadgad uppgiftsplikt.

Liksom beträffande den först behandlade lagen torde det i den nu förevarande böra stadgas, att Konungen skall äga meddela de närmare föreskrifter med avseende å de i lagen upptagna handräckningsåtgärderna och tillämpningen av lagen i övrigt, som må finnas erforderliga.

De båda lagarna torde böra träda i kraft omedelbart och gälla till och med den 30 juni 1946. I anslutning till stadgandet om lagarnas temporära giltighet torde vissa övergångsbestämmelser böra upptagas.

Den förutnämnda å Bretton-Woodskonferensen antagna resolutionen torde få såsom bilaga A fogas vid protokollet i detta ärende.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över lagförslagen, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Thore Wisén.

Förslag
till
Lag

om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Konungen äger förordna, att i förhållande till stat, vars område efter utgången av augusti 1939 varit ockuperat av krigförande makt, skall gälla vad nedan i 2—10 §§ stadgas.

2 §.

Egendom, som i strid mot folkrättens regler antingen av ockupationsmakten eller för dess räkning underkastats beslag eller liknande åtgärd eller ock berövats någon genom plundring, för vilken ockupationsmakten måste anses ansvarig, eller som eljest av ockupationsmakten eller någon, tillhörande dess militära eller civila personal, med våld eller hot eller under därmed jämförliga förhållanden frånhänts rätte innehavaren, må, om den finnes i Sverige, återställas till den som berövats egendomen eller dennes rättsinnehavare, ändå att den som i Sverige innehar egendomen förvärvat den i god tro. Har den som berövats egendomen erhållit vederlag därför, må dock såsom villkor för egendomens återbekommande uppställas, att lösen därför gives med högst det belopp som motsvarar vederlagets värde vid den tid då han mottog detsamma.

Vad nu sagts gäller ej egendom, vilken ingått i prestationer till Sverige som fullgjorts av ockupationsmakten eller enligt med ockupationsmakten slutet handelsavtal eller eljest på grund av dess utfästelse och som med hänsyn till vederlag och villkor i övrigt framstå som led i normala affärstransaktioner.

3 §.

Framställning om att egendom som avses i 2 § skall återställas må göras hos utrikesdepartementet eller annan myndighet som Konungen bestämmer.

Myndigheten har att överlämna framställningen till den nedan i 4 § omförmälda nämnden, så snart ärendet kommit i sådant skick att det lämpligen kan ske.

4 §.

Frågor om återställande av egendom som ovan sägs prövas av en särskild nämnd, bestående av tre ledamöter, av vilka minst två skola hava utövat domarämbete. Ledamöterna och suppleanter för dem förordnas av Konungen. Beträffande beslut av nämnden skall gälla vad allmän lag stadgar angående omröstning till dom. Kostnaderna för nämndens verksamhet bestridas av allmänna medel.

Till utredning i ärende som hänskjutits till nämnden må vid allmän underrätt höras vittnen och sakkunniga. Genom rättens eller domarens försorg skola nämnden och parterna kallas till förhöret.

Mot nämndens beslut må talan ej föras.

5 §.

Finner nämnden i anledning av framställning som avses i 3 § sannolika skäl föreligga, att 2 § är tillämplig med avseende å egendomen, äger nämnden förordna om kvarstad därå.

Bifalles framställningen, skall nämnden, där det ej förut skett, omedelbart föranstalta om egendomens omhändertagande.

6 §.

Den som av nämnden förklarats skyldig att avstå egendom som avses i 2 § är, såframt han förvärvat egendomen i god tro, berättigad att av allmänna medel erhålla en med hänsyn till vad han givit för egendomen skälig ersättning därför jämte gottgörelse för vad han i ärendet nödgats utgiva för tillvaratagande av sin rätt.

Anspråk på ersättning skall framställas hos nämnden inom sex månader från det slutligt beslut om skyldighet att utgiva egendomen delgavs innehavaren, vid äventyr att rätten till ersättning eljest går förlorad.

Göres i ärendet gällande att skyldighet förelegat att utgiva egendomen utan ersättning, skall frågan härom hänskjutas till prövning efter stämning vid allmän domstol, om den som gjort anspråk på ersättning begär det.

7 §.

Har någon till säkerhet för fordran panträtt i egendom, som skall avstås enligt denna lag, äger han, ändå att fordringen ej är förfallen till betalning, framför ägaren rätt att ur ersättningsbeloppet utfå sin fordran. Samma skall ock gälla i fråga om den som har rätt att kvarhålla egendomen till säkerhet för förfallen fordran.

Ersättningsbelopp för egendom, som är utmätt, skall, om borgenären det yrkar, utgivas till utmätningsmannen. Avser ersättningsbeloppet egendom, som enligt vad i utsökningslagen är stadgat satts i kvarstad eller under skingringsförbud, skall beloppet, där part det äskar, utgivas till överexekutor; och har denne att med beloppet förfara på sätt i 186 § nämnda lag är för där avsett fall stadgat.

8 §.

Skall ersättning utgå enligt vad ovan sägs, äger kronan att av fångesman återkräva vad kronan nödgats utgiva, där ej fångesmannen vid sitt förvärv var i god tro.

9 §.

Vad i denna lag stadgas om rätt till ersättning enligt 6 § eller frihet från ersättningsskyldighet enligt 8 § skall ej gälla, såvitt den som åberopar god tro enligt den med avseende å giltigheten av hans förvärv tillämpliga lagstiftningen skolat utgiva egendomen utan lösen.

10 §.

Rubbar man egendom, som är satt i kvarstad enligt denna lag, dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till dagsböter dömas.

Böter tillfalla kronan.

11 §.

Konungen äger meddela de närmare föreskrifter som må finnas erforderliga beträffande kvarstad, som avses i denna lag, och tillämpningen av lagen i övrigt.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1946. I fråga om egendom, beträffande vilken beslut om skyldighet att utgiva densamma meddelats under lagens giltighetstid, och ersättning i anledning av sådant beslut, så ock beträffande sådant under nämnda tid begånget brott som avses i lagen skall vad i lagen stadgas äga tillämpning även efter det lagen i övrigt upphört att gälla.

Förslag
till
Lag
om kontroll å viss utländsk egendom i Sverige m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Då det på grund av rådande av kriget föranledda utomordentliga förhållanden finnes nödvändigt att med hänsyn till kapitalflykt till Sverige eller eljest vinna kontroll över utländsk egendom härstädes, äger Konungen förordna, att här befintlig egendom, som tillhör viss främmande stat, juridisk person eller medborgare i samma stat eller annan som är bosatt i den staten utan att vara medborgare i densamma, skall, i den mån ej Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer medgiver undantag, vara underkastad skingringsförbud.

2 §.

Prövas risk föreligga att sådan egendom som i 1 § sägs undanstickes eller förstöres, må på framställning av myndighet som Konungen bestämmer den nämnd som omförmäles i 4 § lagen om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom förordna om kvarstad å egendomen.

Därest i fall som avses i första stycket med egendomen är förenad ett bestämmande inflytande över aktiebolag, ekonomisk förening eller annan juridisk person, skall vad där stadgas gälla jämväl dess egendom.

3 §.

Där så finnes erforderligt för att förbereda beslut om skingringsförbud eller kvarstad enligt denna lag eller bringa sådant beslut i verkställighet, äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer, utan hinder av vad eljest må gälla, föreskriva uppgiftsskyldighet med avseende å egendom som i 1 § sägs.

Underlåter någon att lämna begärd uppgift eller finnes skälig anledning misstänka att han lämnat vilseledande uppgift, må undersökning verkställas av kontor, kassafack, lagerlokal eller annat utrymme, varöver han förfogar, så ock granskning ske av handelsböcker och affärshandlingar som han må innehava. I fråga om befogenhet att besluta angående undersökning eller gransk-

ning som nu nämnts samt beträffande tid, då undersökning må äga rum, och förfarandet därvid skola bestämmelserna angående husrannsakan äga tillämpning.

Vad som inhämtats genom svar i anledning av uppgiftsskyldighet som stadgas i första stycket eller vid undersökning eller granskning varom i andra stycket förmäles må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av syftet med uppgiftsskyldigheten eller åtgärden.

4 §.

Vad i lagen om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom stadgas om nämndens befattning med ärenden, som avses i samma lag, skall äga motsvarande tillämpning beträffande ärenden, som avses i denna lag.

5 §.

Bryter någon emot skingringsförbud, som meddelats med stöd av 1 §, straffes med fängelse eller dagsböter.

Rubbar man egendom, som är satt i kvarstad jämlikt 2 §, dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till dagsböter dömas.

Den som underlåter att lämna uppgift som avses i 3 § första stycket eller ock vid avgivande av sådan uppgift eller i samband med undersökning eller granskning varom i 3 § andra stycket förmäles söker vilseleda myndighet rörande förhållande varom fråga är, straffes med fängelse eller dagsböter. Samma lag vare, där någon bryter mot tystnadsplikt som stadgas i 3 § tredje stycket.

Böter tillfalla kronan.

6 §.

Konungen äger meddela de närmare föreskrifter som må finnas erforderliga beträffande skingringsförbud och kvarstad, som avses i denna lag, och tillämpningen av lagen i övrigt.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1946. I 3 § tredje stycket meddelad föreskrift om tystnadsplikt och vad i lagen stadgas rörande överträdelse av samma föreskrift samt vad där stadgas i fråga om sådant under tiden för lagens giltighet begånget brott som avses i lagen skall äga tillämpning jämväl efter det lagen i övrigt upphört att gälla.

Bilaga A.

Resolution

antagen av de allierade nationernas konferens för penning- och finansfrågor i Bretton Woods.

(Översättning.)

VI.

Enemy assets and looted property.

Whereas, in anticipation of their impending defeat, enemy leaders, enemy Nationals and their collaborators are transferring assets to and through neutral countries in order to conceal them and to perpetuate their influence, power and ability to plan future aggrandizement and world domination, thus jeopardizing the efforts of the United Nations to establish and permanently maintain peaceful international relations;

Whereas, enemy countries and their nationals have taken the property of occupied countries and their nationals by open looting and plunder, by forcing transfers under duress, as well as by subtle and complex devices, often operated through the agency of their puppet governments, to give the cloak of legality to their robbery and to secure ownership and control of enterprises in the post-war period;

Whereas, enemy countries and their nationals have also, through sales and other methods of transfer, run the chain of their ownership and control through occupied and neutral countries, thus making the problem of disclosure and disentanglement one of international character;

VI.

Fientliga tillgångar och rövad egendom.

Då fiendeländernas ledare, medborgare och dessas samarbetsmän, i medvetandet om sitt förestående nederlag, överföra tillgångar till och genom neutrala länder i avsikt att dölja dem och att vidmakthålla sitt inflytande, sin makt och sina möjligheter att uppgöra planer för framtida utvidgning och världshegemoni, därigenom försvårande de Förenade Nationernas ansträngningar att upprätta och i framtiden vidmakthålla fredliga internationella förbindelser;

Då fiendeländer och deras medborgare ha tillägnat sig ockuperade länders och dessas invånares egendom genom öppet röveri eller plundring, genom tvångsmässig överlåtelse såväl som genom sinnrika och invecklade metoder, ofta genomförda under medverkan av respektive lydregeringar för att därigenom giva ett sken av laglighet åt deras röveri och säkerställa äganderätt och kontroll av företag under efterkrigstiden;

Då fiendeländer och deras medborgare genom försäljning och andra slag av överlåtelse dessutom så ordnat att de genom ockuperade och neutrala länder kontrollera olika tillgångar, varigenom problemet om dessas uppspårande och återgång blivit internationellt;

Whereas, the United Nations have declared their intention to do their utmost to defeat the methods of dispossession practised by the enemy, have reserved their right to declare invalid any transfers of property belonging to persons within occupied territory, and have taken measures to protect and safeguard property, within their respective jurisdictions, owned by occupied countries and their nationals, as well as to prevent the disposal of looted property in United Nations markets;

therefore

The United Nations Monetary and Financial Conference

1. Takes note of and fully supports steps taken by the United Nations for the purpose of:

(a) uncovering, segregating, controlling, and making appropriate disposition of enemy assets;

(b) preventing the liquidation of property looted by the enemy, locating and tracing ownership and control of such looted property, and taking appropriate measures with a view to restoration to its lawful owners;

2. Recommends:

That all Governments of countries represented at this Conference take action consistent with their relations with the countries at war to call upon the Governments of neutral countries

(a) to take immediate measures to prevent any disposition or transfer within territories subject to their jurisdiction of any

(1) assets belonging to the Government or any individuals or institutions within those United Nations occupied by the enemy; and

(2) looted gold, currency, art objects, securities, other evidences of ownership in financial or business enterprises, and of other assets looted by the enemy;

as well as to uncover, segregate

Då de Förenade Nationerna, vilka förklarat som sin avsikt att göra sitt yttersta för att avskaffa de metoder för frånhändande som begagnats av fienden, hava förbehållit sig rätten att ogiltigförklara alla överlåtelser av egendom hörande till personer inom ockuperat område och hava vidtagit åtgärder för att skydda den egendom inom sina respektive områden, som äges av ockuperade länder och deras medborgare, ävensom för att förhindra överlåtelser av rövad egendom inom de Förenade Nationernas marknader;

alltså

har de Förenade Nationernas monetära och finansiella konferens beslutat att

1. följa och understödja åtgärder av de Förenade Nationerna, vilka företagits i syfte att

(a) uppspåra, avskilja, kontrollera och på lämpligt sätt disponera fientliga tillgångar;

(b) förhindra likvidering av egendom, som rövats av fienden, fastställa ägande- och förfoganderätten till sådan rövad egendom och genom lämpliga åtgärder återställa den till dess lagliga ägare;

2. Rekommendera

att regeringarna för alla de länder, som äro representerade vid denna konferens, vidtaga åtgärder i samklang med deras förbindelser med de krigförande länderna för att uppfordra de neutrala ländernas regeringar att

(a) omedelbart vidtaga åtgärder för att förhindra frånhändande eller överlåtelse inom deras områden av

(1) tillgångar som ägas av staten eller av individer eller institutioner inom de Förenade Nationer, som besatts av fienden; och

(2) rövat guld, valutor, konstföremål, obligationer, andra bevis om äganderätt till finans- och affärsföretag och till andra tillgångar, som rövats av fienden;

ävensom att uppspåra, avskilja och

and hold at the disposition of the post-liberation authorities in the appropriate country any such assets within territory subject to their jurisdiction;

(b) to take immediate measures to prevent the concealment by fraudulent means or otherwise within countries subject to their jurisdiction of any

(1) assets belonging to, or alleged to belong to, the Government of and individuals or institutions within enemy countries;

(2) assets belonging to, or alleged to belong to, enemy leaders, their associates and collaborators;

and to facilitate their ultimate delivery to the postarmistice authorities.

ställa till efterkrigsmyndigheternas i vederbörande land förfogande sådana tillgångar, vilka befinna sig inom deras område;

(b) omedelbart vidtaga åtgärder för att förhindra döljande genom svek eller på annat sätt inom deras område av

(1) tillgångar, som tillhöra eller påstås tillhöra en fientlig stat, dess medborgare eller institutioner;

(2) tillgångar, som tillhöra eller påstås tillhöra fientliga ledare, deras medarbetare och följesmän;

och att underlätta tillgångarnas slutliga överlämnande till efterkrigsmyndigheterna.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 1 juni 1945.

Närvarande:

regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GULDBERG,
EKBERG,
SANTESSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 maj 1945, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom* samt *lag om kontroll å viss utländsk egendom i Sverige m. m.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsassessorn H. K. H. Holmgren.

Förslagen föranledde följande yttrande av lagrådet.

Förslaget till lag om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom.

2 §.

Enligt denna paragraf, vilken innehåller förslagets grundläggande bestämmelser, skall från ockuperat land härrörande egendom, som finnes här i riket, under vissa förutsättningar kunna återställas till rätte innehavaren. Föremål för sådan åtgärd skall bland annat vara egendom, som av ockupationsmakten eller någon, tillhörande dess militära eller civila personal, med våld eller hot eller under därmed jämförliga förhållanden blivit rätte innehavaren frånhänd. Till motivering för detta stadgande, såvitt det angår egendoms frånhändande under andra omständigheter än genom våld eller hot, har föredragande departementschefen anfört, att ockupationsmakten emellanåt gjort egendomsförvärv under till synes lagliga former — genom vederbörligen upprättade köpekontrakt o. d. — men för att vinna säljarens medverkan till avtalsslutet på honom övat sådant tryck, att frivilligt samtycke från hans sida endast skenbart förelegat. Här avses tydligen — med

fullt fog — olika situationer, som svårligen kunna i lagtext var för sig beskrivas men om vilka i gemen gäller, att egendom otillbörligt frånhänts rätte innehavaren. Det är dock tvivelaktigt, om de valda ordalagen, enligt vilka förfarandet skall kunna jämföras med våld eller hot, omfatta alla de fall, som i detta sammanhang åsyftas. Till undvikande av en alltför snäv tolkning synes paragrafen i denna del kunna avfattas så, att annat otillbörligt förfarande upptages såsom grund för egendomens återställande. Det må anmärkas, att det nu föreslagna uttrycket icke är främmande för svensk lagstil.

Innebörden av paragrafens andra stycke skulle komma till ett kortare och något tydligare uttryck, om ifrågavarande undantagsbestämmelse angåves omfatta egendom, som införts till riket enligt handelsavtal eller annat avtal med ockupationsmakten eller eljest på grund av dess utfästelse, såframt införandet med hänsyn till vederlag och villkor i övrigt framstår såsom led i en normal affärstransaktion.

3 §.

I denna paragraf upptagas vissa bestämmelser om det sätt, på vilket ansökan om egendoms återställande skall göras. Även de båda närmast följande paragraferna innehålla föreskrifter av väsentligen formell art, varefter under 6 § givas stadganden rörande den ersättning, som under vissa förutsättningar skall utgå i anledning av egendoms återställande. Sistnämnda stadganden avse såväl själva sakfrågan som den ordning, i vilken ersättning skall bestämmas. Med full tydlighet framgår dock icke, att den i 4 § angivna nämnden, såsom i förslaget åsyftas, skall pröva och avgöra framställda anspråk på ersättning. Ett förtydligande i sådant hänseende är därför önskvärt. Visserligen kan detta ske genom en ändring i 6 §, men förslaget skulle vinna i reda och överskådlighet, om däri företoges en omgruppering så, att i förevarande paragraf, i anslutning till de grundläggande föreskrifterna i 2 §, upptoges de sakliga stadganden, som givits i 6 § första stycket, samt därefter, under 4—7 §§, finge följa de bestämmelser av mera formell natur, som i förslaget återfinnas i 3—5 §§ samt 6 § andra och tredje styckena. I fråga om den inbördes ordningen bör därvid iakttagas, att innehållet i 4 § av förslaget upptages i första hand och således får behålla plats och paragrafnummer samt att övriga stadganden följa i samma ordning som enligt förslaget. Vid denna omgruppering bör i 4 § intagas föreskrift, att även ersättningsfrågor skola prövas av nämnden.

4 §.

Förslaget angiver icke huru den särskilda nämndens beslut skola verkställas. Såvitt dylikt beslut allenast innehåller, att ersättning skall utgå, erfordras icke några regler om verkställighet därav, eftersom ersättning alltid skall utgivas av allmänna medel. Därest beslut innefattar åläggande för innehavare av egendom att utgiva denna, synas emellertid regler i ämnet påkallade. Visserligen har i 5 § intagits föreskrift, att då framställning om egen-

doms återställande bifalles, nämnden skall, där det ej förut skett, omedelbart föranstalta om egendomens omhändertagande, men detta stadgande angiver icke huru ingripandet mot den förpliktade skall ske. Då det ej lärer vara avsett, att nämnden skall erhålla särskilda verkställighetsorgan, måste nämnden för verkställighet anlita de vanliga exekutiva myndigheterna. Med hänsyn härtill torde böra föreskrivas, att nämndens beslut går i verkställighet på sätt om domstols lagakraftägande dom är stadgat.

5 §.

På skäl, likartade med dem som vid 4 § anförts för intagande i förslaget av stadgande om verkställighet av nämndens beslut rörande återställande av egendom, synes föreskrift böra meddelas, att om verkställande av kvarstad skall gälla vad i utsökningslagen är stadgat.

6 §.

Enligt första stycket i förevarande paragraf är den, som av den i 4 § omförmälda nämnden förklarats skyldig att avstå egendom, varom i lagen är fråga, berättigad att av allmänna medel erhålla viss ersättning för egendomen jämte gottgörelse för utgifter vid tillvaratagande av sin rätt, under förutsättning att han förvärvat egendomen i god tro. Genom den avfattning, som stadgandet erhållit, synes möjligheten att få ersättning ha blivit alltför begränsad. Enligt ordalagen skulle ersättning kunna ifrågakomma allenast när innehavaren av egendomen åtkommit densamma genom köp eller annat äganderättsförvärv. Visserligen äro dessa fall av godtrosförvärv de vanligaste och viktigaste, men god tro kan även i fråga om rättstitel av annan art bereda innehavaren skydd mot rätte ägarens vindikationsanspråk. Härvid komma särskilt i beaktande de rättigheter, som avses i 7 § av förslaget. Ersättning bör skäligen utgå vid alla godtrosförvärv. Det är därför önskvärt, att stadgandet undergår någon jämkning. En tillfredsställande lösning av frågan torde ernås, om såsom förutsättning uppställes, att egendomen åtkommits genom godtrosförvärv. Gives ett sådant innehåll åt bestämmelsen, blir det obehövligt att särskilt stadga det undantag från ersättningsrätten, som förslaget innehåller i 9 §. Den förordade avfattningen av första stycket i förevarande paragraf innebär nämligen, att rätt till ersättning icke förefinnes, därest giltigheten av innehavarens åtkomst skall bedömas enligt utländsk lag och han enligt den lagen är skyldig att utgiva egendomen till rätte innehavaren utan lösen, ändå att den åtkommits i god tro.

I paragrafens tredje stycke har upptagits föreskrift, att tvist, som där avses, under vissa förutsättningar skall hänskjutas till prövning efter stämning vid allmän domstol. För väckande av sådan talan har icke införts någon tidsbegränsning. Då frånvaron av varje begränsning kan vålla olägenhet, synes böra stadgas, att frågan skall instämmas inom viss tid, förslagsvis sex månader, vid äventyr som i andra stycket sägs.

8 §.

Har i anledning av godtrosförvärv ersättning utgått för återställd egendom, äger enligt denna paragraf kronan att av fångesman återkräva vad kronan nödgats utgiva, där ej fångesmannen vid sitt förvärv var i god tro.

Syftet med föreliggande lagförslag är, att egendom, som frånhänts rätte innehavaren, skall genom kronans förmedling återställas till honom, och det är tydligt, att möjlighet bör beredas kronan att för sina utgifter erhålla gottgörelse, i den mån fog finnes för sådant anspråk mot annan än rätte innehavaren. Eftersom kronan handlar i rätte innehavarens ställe, är det naturligt, att kronan för utgiven ersättning äger att inträda i den rätt till skadestånd, som skulle ha tillkommit rätte innehavaren, om ersättningen erlagts av honom. Ett skadeståndsanspråk kan — åtminstone då egendomen avhänts rätte innehavaren genom brottsligt förfarande — riktas mot den, som är direkt ansvarig för gärningen, men även sådana personer, som äro delaktiga däri eller eljest tagit brottslig befattning med egendomen, kunna bli ekonomiskt ansvariga. Det värde, som möjlighet till dylik talan representerar, är i hög grad beroende av omständigheterna i det särskilda fallet, men denna möjlighet bör under alla förhållanden stå kronan till buds. Den regel, som upptagits i förslaget, står icke i överensstämmelse med vad nu sagts. Någon närmare motivering för denna regel har icke lämnats, men det är utan vidare klart, att det föreslagna stadgandet innefattar en nyhet, som saknar anknytning till vanliga skadeståndsprinciper och icke överensstämmer med grunderna för regresstalan i anledning av bifallet vindikationsanspråk. Härtill kommer, att förslaget i tillämpningen skulle kunna leda till resultat, som måste anses obilliga. Om exempelvis den ifrågavarande egendomen blivit föremål för åtskilliga fång och i ledet av fångesmän finnes en person, om vilken icke kan sägas annat än att han bort inse, att egendomen är att hänföra till något av de i 2 § angivna slagen, drabbas han av full ersättningsskyldighet enligt förslaget, även om han själv endast uppburit ett obetydligt vederlag eller överhuvud icke haft någon ekonomisk vinning.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställes, att förevarande paragraf utformas efter de principer, som enligt vad förut utvecklats utgöra en naturlig och hållbar grund för en reglering i ämnet.

9 §.

Beaktas de erinringar, som framställts under 6 § första stycket och 8 §, blir innehållet i förevarande paragraf obehövligt, i anledning varav paragrafen kan utgå.

Förslaget till lag om kontroll å viss utländsk egendom i Sverige m. m.

De åtgärder, som enligt förslaget skola kunna genomföras, innebära otvivelaktigt allvarliga och vittgående ingripanden. Emellertid kunna dessa — såsom jämväl i den föreslagna lagtexten angives — vara betingade av de

utomordentliga förhållanden, som i trots av stridshandlingarnas upphörande i Europa ännu råda och kunna väntas under avsevärd tid fortfara. Den föreslagna lagen har karaktär av en fullmaktslag, och verkningarna äro därför väsentligen beroende av den omfattning, i vilken givet bemyndigande kan komma att tagas i anspråk. Under sådana omständigheter är det icke möjligt att nu överblicka lagstiftningens verkliga innebörd. Härtill bidrager, att förslaget icke föregåtts av sådan utredning, som plägar ägnas lagstiftningsuppgifter av denna betydelse. Det måste dock förutsättas, att de befogenheter, som innefattas i den föreslagna lagen, anlitas endast efter noggrann prövning av föreliggande behov och allenast i den utsträckning, som oundgängligen påkallas. Lagrådet anser sig med hänsyn härtill icke böra framställa någon anmärkning mot förslagets allmänna grunder.

2 §.

Sedan i första stycket av denna paragraf upptagits stadgande, att kvarstad under viss förutsättning kan läggas å egendom, som åsyftas i 1 §, har i förevarande paragrafs andra stycke intagits bestämmelse, att därest i fall, som avses i första stycket, med egendomen är förenad ett bestämmande inflytande över aktiebolag, ekonomisk förening eller annan juridisk person, vad där stadgas skall gälla jämväl dess egendom. Såsom framgår av departementschefens yttrande avses närmast det fall, att en större post aktier i ett svenskt aktiebolag tillhör främmande rättssubjekt. En förutsättning för stadgandets tillämpning är, att den egendom — i nyssnämnda fall aktierna — med vilken följer ett bestämmande inflytande, finnes inom riket och må beläggas med kvarstad. Därest denna egendom finnes utomlands, kan kvarstad ej läggas å egendom tillhörande den juridiska personen. Att göra skillnad mellan dessa fall synes emellertid icke berättigat. Även i sistnämnda fall kunna omständigheterna vara sådana, att företaget måste anses såsom främmande egendom. Departementschefen har anfört bland annat, att behov att kunna utsträcka kontrollen till juridisk person, vari finnes ett utländskt intresse, synes föreligga allenast i sådana situationer, då risk förefinnes för undanstickande eller förstöring av den egendom — t. ex. en aktiepost — som omedelbart tillhör det främmande rättssubjektet, och alltså kvarstad å denna egendom är påkallad. Häremot må framhållas, att samma behov av ingripande kan vara för handen, då särskild risk för undanskaffande ej finnes beträffande den egendom, som omedelbart tillhör det främmande rättssubjektet, men det kan befaras, att egendom, tillhörande den juridiska personen, undanstickes eller förskingras. Det kan för övrigt ifrågasättas, om såsom villkor för åtgärd, varom nu är fråga, bör uppställas, att det bestämmande inflytandet är knutet till innehavet av viss egendom. Främmande intressenter kunna utan att inneha egendom, som här avses, ha sådan bestämmanderätt över den juridiska personen, att dess egendom måste anses i verkligheten tillhöra nämnda intressenter.

4 §.

Liksom i förslaget till lag om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom bör i förevarande paragraf intagas föreskrift, att om verkställande av kvarstad skall gälla vad i utsökningslagen är stadgat.

5 §.

Då de förseelser, som avses i paragrafens tredje stycke, för normala fall icke torde böra medföra strängare straff än dagsböter, hemställes, att i straffskalan för dessa förseelser upptagas i första rummet dagsböter och i andra rummet fängelse.

Ur protokollet:

Bertil Crona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 juni 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Bergquist, lagrådets denna dag avgivna utlåtande över de till lagrådet den 25 maj 1945 remitterade förslagen till

1) *lag om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom;*
2) *lag om kontroll å viss utländsk egendom i Sverige m. m.*

Efter redogörelse för lagrådets utlåtande anför föredraganden följande.

De jämkningar lagrådet förordat beträffande innehållet i förslaget till lag om återställande av viss från ockuperade länder bortförd egendom synas mig — frånsett 5 § — lämpliga och torde jämte den omgruppering av vissa bestämmelser, för vilken lagrådet uttalat sig, böra genomföras. Beträffande 5 § har lagrådet ansett, att en föreskrift borde intagas enligt vilken om verkställande av kvarstad skulle gälla vad i utsökningslagen stadgas. Då det emellertid icke torde vara önskvärt att utesluta möjligheten att göra avvikelser från vad i utsökningslagen stadgas i nu nämnda hänseende har jag ej ansett mig kunna förorda, att en dylik föreskrift upptages.

Vad härefter angår förslaget till lag om kontroll å viss utländsk egendom i Sverige m. m. synes mig vad lagrådet anfört beträffande 2 § vara befogat. Bestämmelsen i andra stycket har därför omarbetats. Även den av lagrådet förordade jämkningen av 5 § torde böra godtagas. Beträffande 4 § har lagrådet — liksom i fråga om 5 § i det förut behandlade lagförslaget — föreslagit intagande av föreskrift att om verkställande av kvarstad skall gälla vad i utsökningslagen stadgas. Det skäl som jag beträffande sistnämnda paragraf nyss anfört mot upptagande av en sådan föreskrift gör sig särskilt gällande i avseende å nu förevarande lagförslag, och jag kan därför icke heller beträffande detta förorda att föreskriften upptages.

Lagförslagens rubriker torde i samband med den redaktionella överarbetning som föranledes av lagrådets förslag böra erhålla något jämkad lydelse.

Vidare framhåller föredraganden, att därest lagförslagen antoges av riksdagen, möjlighet syntes ha öppnats att för Sveriges del tillgodose de syften som kommit till uttryck i den i statsrådsprotokollet för den 25 maj 1945 omförmälda å Bretton-Woodskonferensen antagna resolutionen så långt denna hittills erhållit aktualitet. Frågan om bestridande av kostnaderna för de åtgärder som åsyftades med lagförslagen komme att anmälas av ministern för utrikes ärendena.

Föredraganden hemställer, att de ändrade lagförslagen måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Sven Leffler.

Stockholm 1945. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.
452042